

Briselē, 17.12.2021.
COM(2021) 797 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Eiropas Strukturālie un Investīciju fondi
2021. gada kopsavilkuma ziņojums par programmas gada īstenošanas ziņojumiem, kas
aptver īstenošanu 2014.-2020. gadā**

{SWD(2021) 384 final}

1. IEVADS

2020. gads bija ārkārtīgi neparasts un izaicinājumiem pilns, un tas atsaucās arī uz Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI fondu) īstenošanu. Sabiedrības veselības krīze un tai sekojošais ekonomiskais satricinājums ir būtiski mainījis gan mūsu kopienas, gan mūsu ikdienas dzīvi. Lai nodrošinātu ātru reaģēšanu ārkārtas situācijās, tika mobilizēts ES atbalsts, vienlaikus izstrādājot līdz šim nebijušus atveseļošanas risinājumus ar mērķi palīdzēt mūsu kopienām pārvarēt milzīgās grūtības, ar kurām tās saskārās. ES politikas pielāgošana notika ļoti ātri un elastīgi, piedāvājot tūlītēju likviditāti un finansiālu atbalstu steidzamu vajadzību apmierināšanai un atbalstot dalībvalstis, lai tās pārvarētu ekonomikai un sabiedrībai radīto satricinājumu.

Vienlaikus ES atrodas pagrieziena punktā. Lai, izkļūstot no krīzes, Eiropa būtu spēcīgāka un noturīgāka, mums ir jāpaātrina dubultā pārkārtošanās uz zaļo un digitālo Eiropu. ESI fondi ir šo centienu priekšgalā.

ESI fondi, kas ir viens no lielākajiem ES budžeta investīciju instrumentiem, atbalsta Eiropas reģionu teritoriālo, ekonomisko un sociālo kohēziju, kā arī to noturību un atveseļošanu no pēdējos gados pieredzētās krīzes. Tie sastāv no šādiem fondiem:

- Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF);
- Eiropas Sociālais fonds (ESF),
- Kohēzijas fonds (KF);
- Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA);
- Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF).

ESI fondiem 2014.–2020. gada daudzgadu finanšu shēmā (ES budžetā) ir 10 gadu īstenošanas periods¹, no kuriem 2020. gads bija 7. gads. Šajā ziņojumā, kā noteikts Regulas (ES) Nr. 1303/2013 53. pantā, ir sniegts novērtējums par ESI fondu finanšu īstenošanu līdz 2020. gada beigām². Tajā izklāstīti kumulatīvie sasniegumi 2014.–2020. gada plānošanas periodā, par kuriem ziņojušas dalībvalstis, kā arī sniegts sākotnējais ieskats ESI fondu programmu darbībā saistībā ar Covid-19 pandēmijas pārvarēšanu.

ESI fondi, kuru kopējais ieguldījums 2020. gada beigās bija 640 miljardi EUR, kas ietver ES finansējumu 461 miljarda EUR apmērā, ir vērsti uz vairākiem būtiskiem politikas mērķiem Eiropas nākotnei. Šie politikas mērķi citstarp ir šādi:

- gudra, ilgtspējīga un integrējoša izaugsme,
- valsts pārvaldes institucionālo spēju nostiprināšana,
- teritoriālā un pilsētu attīstība un teritoriālā sadarbība (*Interreg*).

¹ Ar [Regulu \(ES\) Nr. 2020/2220](#) par diviem gadiem tika pagarināts pašreizējais Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai īstenošanas periods, lai ļautu dalībvalstīm un Komisijai sagatavot visus elementus, kas vajadzīgi, lai piemērotu jauno kopējās lauksaimniecības politikas tiesisko regulējumu un attiecīgos stratēģiskos plānus.

² Pieejamie dati liecina arī par daļēju progresu finanšu īstenošanā līdz 2021. gada 30. septembrim.

Līdz 2020. gada beigām dalībvalstis jau bija saņēmušas vairāk nekā 55 % no fondu līdzekļiem. Izdevumu rādītājs īpaši palielinājās attiecībā uz digitālo ekonomiku, MVU, klimatrīcību un sociālajām investīcijām.

ESI fondu ieguldījums šajā periodā bija šāds:

- atbalsts 3 miljoniem uzņēmumu;
- energoefektivitātes uzlabošana vairāk nekā 359 000 mājsaimniecību;
- palīdzības sniegšana 45 miljoniem cilvēku, īstenojot nodarbinātības, sociālās iekļaušanas vai izglītības pasākumus;
- atbalsts vairāk nekā 2 miljoniem projektu lauksaimniecības nozarē un lauku apvidos;
- 236 500 jaunu darbvieta radīšana reģionālajā līmenī;
- 31 500 darbvieta saglabāšana un 4000 jaunu darbvieta radīšana jūrniecības un zivsaimniecības nozarē.

Informācija, kuru dalībvalstis paziņoja par ESI fondu programmu īstenošanu 2020. gadā, ir provizoriska, jo Covid-19 krīzes sekas joprojām vērsas plašumā. Ar programmām turpinās ES finansējuma mobilizēšana, lai novērstu pandēmijas ietekmi, vienlaikus īstenojot programmu sākotnējos stratēģiskos mērķus diezgan atšķirīgā kontekstā. Kopš 2020. gada pavasara tika nodrošināta papildu elastība līdzekļu pārplānošanā, izmantojot investīciju iniciatīvas reaģēšanai uz koronavīrusu (*CRII* un *CRII+*), un atveseļošanas palīdzības *REACT-EU* kontekstā tika plānoti pastiprināti finanšu resursi 2014.–2020. gada programmām, izmantojot atveseļošanas instrumenta *NextGenerationEU* finansējumu. Nākamajās šā dokumenta iedaļās galvenā uzmanība ir pievērsta minēto ārkārtas pasākumu pirmajam novērtējumam.

2. PĀRSKATS PAR ĪSTENOŠANU

2.1. Finansiālā īstenošana³

Pateicoties 5 ESI
fondiem, tiek
nodrošinātas
investīcijas
640 miljardu EUR
apmērā

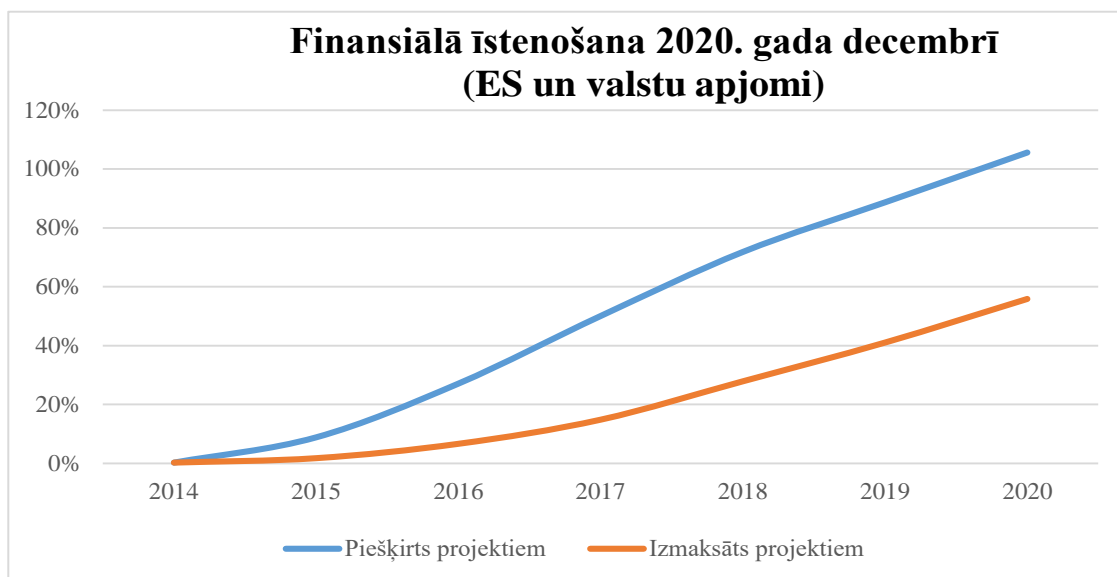
No piecu ESI fondu (ERAF, KF, ESF, ELFLA, EJZF) līdzekļiem 2014.–2020. gada budžeta plānošanas periodā sākotnēji tika piešķirts finansējums 461 miljarda EUR apmērā. Kopā ar valstu līdzfinansējumu šie fondi nodrošina kopējās investīcijas 640 miljardu EUR apmērā (izņemot jaunus *REACT-EU* resursus). Par izmaksām, kas rodas projektu atbalsta saņēmējiem, līdzfinansējumu no ESI fondiem var saņemt līdz 2023. gada beigām⁴.

To **projektu** kopējās izmaksas, kurus dalībvalstis **atlasījušas** atbalsta saņemšanai no ESI fondiem līdz 2020. gada beigām, ir 676 miljardi EUR, un tās veido 106 % no kopējā piešķiruma. Tas ir 17 procentpunktu pieaugums salīdzinājumā ar situāciju 2019. gada beigās. Lielākā daļa dalībvalstu ir pilnībā piešķirušas pieejamos budžeta līdzekļus 2014.–2020. gada ciklam. Skaidrojums par pārsniegumu meklējams tajā, ka daudzas programmas praksē mēdz piešķirt atbalstu tādām projektu apjomam, kas pārsniedz programmas kopējās plānotās izmaksas. To uzskata par

³ Informācija par finansiālo īstenošanu sadalījumā pa fondiem un dalībvalstīm ir norādīta pielikumos.

⁴ ELFLA gadījumā par izmaksām var saņemt līdzfinansējumu līdz 2025. gada beigām.

piesardzīgas pārvaldības metodi. Dalībvalstis atlasa vairāk projektu, kuriem var piešķirt finansējumu, lai izveidotu rezervi gadījumā, ja daži projekti īstenošanas laikā neizdodas vai ja kļūst pieejami papildu naudas līdzekļi, tādējādi nodrošinot optimālu līdzekļu apguvi.

Saistībā ar ES maksājumiem līdzšinējie pierādījumi liecina, ka finansiālā īstenošana parasti ir lēna pirmajos īstenošanas gados, bet vēlākos gados ievērojami paātrinās, un tas atspoguļo projekta dzīves ciklu. 2014.–2020. gada periods nav izņēmums. ES **maksājumu rādītājs** 2016. gada beigās bija tikai 7 %, bet 2017. gadā temps ievērojami paātrinājās. Ņemot vērā gan programmu augsto brieduma pakāpi, gan tūlītējo elastību, kas fondiem tika nodrošināta krīzes seku pārvarēšanai saskaņā ar *CRII*, citstarp 100 % ES finansējumu, acīmredzami pieauga programmām veiktie ES maksājumi. Līdz 2020. gada beigām dalībvalstīm no ES budžeta tika **izmaksāti** neto 253,8 miljardi EUR (55 % no ES plānotās summas visā periodā). Izdevumu rādītājam turpmākajos gados ir jāturpina paātrināties līdz programmu slēgšanai. 2020. gadā tika norakstītas saistības tikai 4,7 miljonu EUR apmērā.

Jaunākie finanšu dati, kurus dalībvalstis paziņoja par 2021. gada septembri, tagad atspoguļo ievērojamos papildu resursus kohēzijas politikai, kuri 2021. gadā tika piešķirti gan saskaņā ar *REACT-EU* (36 miljardi EUR), gan *ELFLA* fondam (29 miljardi EUR). Attiecībā uz kohēzijas politiku 2021. gada septembra finanšu dati apliecina, ka izdevumi joprojām ir lieli. Deviņos mēnešos tika ziņots par papildu izdevumiem 51 miljarda EUR apmērā.

2.2. ESI fondu galvenie sasniegumi

2014.–2020. gada tiesiskajā regulējumā, ar ko reglamentē ESI fondus, ir paredzēti kopēji rādītāji attiecībā uz katru ES fondu, kas ļauj Komisijai katru gadu apkopotā veidā ES uzraudzīt investīciju darbību, iznākumus un rezultātus.

Galvenie šo projektu kumulatīvie izpildes rādītāji, par kuriem dalībvalstu paziņoja līdz 2020. gada beigām, bija šādi:

**Atbalsts
3 miljoniem
uzņēmumu**

- 3,6 miljoni uzņēmumu saņems atbalstu no projektiem, kas tika atlasīti atbalsta saņemšanai no ESI fondiem, un no tiem 3 miljoni uzņēmumu⁵ jau bija saņēmuši šādu atbalstu;
- ar ERAF atbalstu tika radītas 236 500 jaunu darbvieta,
- 45,3 miljoni dalībnieku saņēma palīdzību no projektiem, kurus atbalsta ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva (JNI);
- līdz šim ir atbalstīti 2 miljoni projektu ar mērķi palīdzēt lauksaimniecības nozarei un lauku uzņēmumiem kļūt konkurētspējīgākiem un radīt un saglabāt darbvietas lauku apvidos;
- 32 miljoni hektāru lauksaimniecības zemes jeb 18,5 % no izmantotās lauksaimniecības zemes platības tika atlasīti zemes apsaimniekošanas atbalsta saņemšanai, lai labāk aizsargātu bioloģisko daudzveidību;
- 64 % no kopējā lauku iedzīvotāju skaita (184,5 miljoni iedzīvotāju) gūst labumu aptuveni no 3650 LEADER vietējo rīcības grupu darbības; šīs grupas īsteno vietējas attīstības stratēģijas, ko atbalsta ELFLA.

2.3. Pirmais solis Covid-19 izraisītās krīzes mazināšanai: investīciju iniciatīvas Covid-19 krīzes seku pārvarēšanai

21 miljards EUR
pārdalīts Covid-19 izraisītās krīzes mazināšanai

2020. gadā Covid-19 izraisītā krīze bija liels izaicinājums Eiropas Savienībai kopumā. Valsts, reģionālās un vietējās kopienas bija pirmajā līnijā, cīnoties pret šo slimību un mazinot tās radīto sociālekonomisko ietekmi.

2020. gada pavasarī dalībvalstīm tika dota iespēja pārdalīt neiztērētos kohēzijas politikas līdzekļus saskaņā ar [investīciju iniciatīvām Covid-19 krīzes pārvarēšanai](#) (CRII un CRII+). Kopš krīzes sākuma ir pārdalīti aptuveni 21,3 miljardi EUR.

Veselības aprūpes nozare saņēma atbalstu 7,4 miljardu EUR apmērā, lai ātri nodrošinātu svarīgus individuālās aizsardzības līdzekļus, ventilējamos aparātus un neatliekamās medicīniskās palīdzības transportu. Būtiski tika pārkārtots atbalsts uzņēmumiem — MVU atbalstam tika novirzīti 11,5 miljardi EUR, piešķirot ārkārtas dotācijas un aizdevumus ar zemām procentu likmēm, lai šie uzņēmumi varētu izdzīvot pārvietošanās ierobežojumu laikā. Pateicoties jauniem pasākumiem nodarbinātības jomā, kuru mērķis bija ienākumu saglabāšana, neaizsargātās cilvēku grupas saņēma līdzekļus no ESI fondiem 4,1 miljarda EUR apmērā.

Dalībvalstu 2020. gada ziņojumos ir sniegti pirmie uzraudzības dati par īpašiem rādītājiem saistībā ar Covid-19. Šie rādītāji, kurus Komisija ierosināja, lai izmērītu panākto progresu, īstenojot ārkārtas pasākumus kohēzijas politikas ietvaros, līdz 2021. gada oktobrim tika izmantoti vairāk nekā 219 programmās gandrīz visās dalībvalstīs. Par lielāko daļu programmu varēja ziņot uzraudzības vērtības saistībā ar tādu pasākumu īstenošanu, kuru rezultāti iekļauti to 2020. gada īstenošanas ziņojumos. Valstu ziņojumos iekļautās galvenās vērtības liecina par šādiem provizoriskiem sasniegumiem, kas gūti līdz 2020. gada beigām:

⁵ No visiem ESI fondiem atbalsts tiek piešķirts uzņēmumiem. Ar projektiem tika atbalstīti 1,4 miljoni uzņēmumu no ERAF līdzekļiem, 1,2 miljoni mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu no ESF līdzekļiem un 390 000 lauku uzņēmumu no ELFLA līdzekļiem (tika atbalstīti 156 000 gadus jaunu lauksaimnieku un tika veiktas investīcijas 234 000 lauku saimniecību materiālajos aktīvos).

- attiecībā uz Covid-19 rādītājiem ar veselības aprūpi saistīto izdevumu ziņā: tika ziņots, ka līdz 2020. gada beigām 70 % no kopējiem plānotajiem 2 miljardiem EUR tika piešķirti atlasītajiem projektiem un 14 % tika apstiprināti kā izmantoti izdevumos;
- galvenie ar Covid-19 saistītie īpašie rādītāji attiecībā uz iznākumiem saistībā ar veselības aprūpi liecina par augstu izpildes līmeni:
 - dalībvalstu programmās bija noteikts mērķis iegādāties 2,3 miljardus individuālo aizsardzības līdzekļu vienību, un ar atlasītajiem projektiem tika segts 71 % no šiem izdevumiem (tika ziņots, ka faktiski jau tika izmantoti 28 %),
 - bija noteikts mērķis iegādāties 4300 jaunus ventilējamus aparātus, un tika ziņots, ka vairāk nekā 3500 ventilējamo aparātu (81 %) iegāde jau tika izpildīta;
- bija noteikts mērķis piešķirt ārkārtas atbalstu 6,8 miljardu EUR apmērā MVU apgrozāmajam kapitālam (dotāciju un aizdevumu veidā), un tika ziņots, ka jau ir izpildīti 75 % no šā mērķa sasniegšanai nepieciešamā. Tika ziņots, ka līdz 2020. gada beigām mērķis atbalstīt 640 000 MVU ar apgrozāmo kapitālu ir sasniegts par 96 % jeb tika atbalstīti 615 000 uzņēmumu;
- ESF ir bijis galvenais avots sociālo pakalpojumu atbalstam, nodarbinātības saglabāšanai, atbalsta sniegšanai neaizsargātām grupām un citiem, piemēram, kompensējot saīsinātu darba laiku, nodrošinot papildu atalgojumu veselības aprūpes darbiniekiem, sniedzot IT aprīkojumu, aizsardzības līdzekļus un pakalpojumus neaizsargātām grupām;
- *CRII* un *CRII+* elastības iespējas tika paplašinātas, iekļaujot arī Eiropas atbalsta fondu vistrucīgākajām personām (EAFVP)⁶: tika veikti programmas grozījumi, lai pievienotu ES finansējumu 500 miljonu EUR apmērā, palielinātu ES līdzfinansējuma likmi un/vai ieviestu ārkārtas pasākumus.

Lai nodrošinātu pilnīgu pārredzamību un pārskatatbildību par kohēzijas politikas resursiem Covid-19 krīzes laikā, Komisijas [koronavīrusa infopanelī, kas pieejams kohēzijas atvērto datu platformā](#), ir sniegta jaunākā informācija par *CRII* un *CRII+* pasākumu izmantošanu.

Tika ieviests jauns ELFLA pasākums, ar ko nodrošina pagaidu likviditātes atbalstu lauksaimniekiem un lauku uzņēmumiem, kurus īpaši skārusi Covid-19 krīze. Līdz 2020. gada beigām jaunais pasākums tika aktivizēts vairāk nekā 40 valsts vai reģionālajās lauku attīstības programmās 14 dalībvalstīs. Šim pasākumam tika piešķirti vairāk nekā 700 miljoni EUR plānotajai kopējo publisko izdevumu summai, kas pārsniedz 1 miljardu EUR (ieskaitot valsts līdzfinansējumu). Līdz 2020. gada beigām bija izmantoti gandrīz 70 % no šīs summas, un no tiem gandrīz 98 % — kā atbalsts lauksaimniekiem. Atbalstu saņēma vairāk nekā 500 000 saimniecību un 1000 MVU.

EJZF ieviesa ārkārtas atbalstu, ar ko kompensē zvejas darbību pagaidu pārtraukšanu un ražošanas un apstrādes apturēšanu vai samazināšanu pandēmijas kontekstā. Lai mazinātu Covid-19 pandēmijas ietekmi uz zivsaimniecības un akvakultūras uzņēmumiem, 2020. gadā tiem tika piešķirti 109 miljoni EUR. Paredzams, ka 2021. gadā šie pasākumi turpināsies, saglabājot investīcijas un darbības.

⁶ Kohēzijas atvērto datu pārskats par EAFVP: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/d/tdry-xg55>.

2.4. Otrais solis Covid-19 izraisītās krīzes mazināšanai: *REACT-EU* (2021–2022)

Lai cīnītos pret pandēmiju, kohēzijas politikai tika piešķirti vēl 50,6 miljardi EUR

ES ir pieņēmusi līdz šim lielāko atveseļošanas pasākumu kopumu, lai pēc krīzes pārvarēšanas kļūtu noturīgāka un lai atbalstītu Eiropas digitālo un zaļo pārkārtošanos, kas tiek finansēta saskaņā ar *NextGenerationEU*.

Atveseļošanas pirmajos kritiski svarīgajos gados iniciatīva Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām (*REACT-EU*) ar jauniem resursiem 50,6 miljardu EUR apmērā atbalstīs krīzes pārvarēšanas pasākumus atbilstīgi

2014.–2020. gada struktūrfondiem. Turpinot un paplašinot *CRII* veida atbalstu veselības aprūpei, darbiniekiem un uzņēmumiem un vienlaikus koncentrējoties uz zaļajām un digitālajām investīcijām reģionos, šie resursi ir būtisks līdzeklis gudrai un ilgtspējīgai atveseļošanai. Ar šo jauno finansējumu, kas papildina esošās 2014.–2020. gada kohēzijas politikas programmas, dalībvalstis var atsākt krīzes laikā apturētus projektus, lai nodrošinātu vidēja termiņa atjaunošanos un noturību.

REACT-EU bija pirmais instruments, kas tika izmantots saskaņā ar *NextGenerationEU*, — tā pirmais maksājums tika veikts 2021. gada 28. jūnijā. Komisija tikai trijos mēnešos apstiprināja vairāk nekā 90 % no 2021. gadā pieejamajiem 39,8 miljardiem EUR. Līdz 2021. gada 5. novembrim dalībvalstis programmām ir oficiāli piešķirušas 36 miljardus EUR. Finansējums ir sagatavots piešķiršanai medicīnas iestādēm, pētniekiem, uzņēmumu īpašniekiem, darbiniekiem un neaizsargātām personām. Līdz šim 5,5 miljardi EUR ir piešķirti zaļajām investīcijām (no tiem 4,7 miljardi EUR — klimatrīcībai), 2,7 miljardi EUR — digitālajai ekonomikai, 6,7 miljardi EUR — uzņēmumiem, 5,7 miljardi EUR — veselības nozarei un 12,3 miljardi EUR — darba tirgum, sociālajai iekļaušanai, izglītībai un apmācībai.

Lai nodrošinātu pārredzamību un ziņošanu reāllaikā par jaunajiem resursiem, Komisija ir ieviesusi [REACT-EU infopaneli kohēzijas atvērto datu platformā](#). Pirmos starpposma ziņojumus par *REACT-EU* īstenošanu dalībvalstis iesniegs 2022. gada vidū.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu, reaģējot uz Covid-19 krīzi

[Attālinātās skolas iniciatīva](#) Polijā tika ieviesta, lai risinātu sarežģījumus saistībā ar nepārtrauktas skolu izglītības nodrošināšanu koronavīrusa pandēmijas laikā. Daudzi bērni bija atstāti bez piekļuves internetam vai tehniskajām ierīcēm, ar kurām viņi varētu turpināt mācības. Pateicoties šai iniciatīvai, Polijas pašvaldības vairāk nekā 23 000 skolu varēja aprīkot ar klēpj datoriem, planšet datoriem vai mobilo internetu, kam varēja piekļūt bērni, kuriem nebija šādu iespēju. Līdz šim palīdzību ir saņēmuši vairāk nekā 330 000 poļu skolēnu.

Bulgārijā 20 miljoni EUR no ESI fondiem tika pārdalīti, lai palīdzētu valsts [veselības nozarei](#) labāk reaģēt uz ārkārtas situāciju veselības jomā. Naudas līdzekļi tika izlietoti jaunu augstākās klases medicīnas iekārtu iegādei un dzīvību glābjošu zāļu un individuālo aizsardzības līdzekļu piegādei. Citstarp tika iegādāti vairāk nekā 377 ventilējami aparāti, vairāk nekā 2 miljoni sejas masku un 177 000 testu. Aptuveni 14 000 darbinieku no medicīniskā personāla un no personāla, kas nav medicīnas darbinieki, saņēma papildu kompensāciju par to, ka viņi bija pirmajās rindās koronavīrusa apkarošanā.

[*House of Digitalisation*](#) Lejasaustrijā ir reģionāla ekosistēma digitalizācijas jomā, kas tiek atbalstīta ar ERAF līdzekļiem. Ar Covid-19 saistīto pārvietošanās ierobežojumu laikā *House of Digitalisation* sniedza digitālos pakalpojumus, kas bija noderīgi gan cilvēkiem, kuriem bija jāievēro stingra māsēde, gan uzņēmumiem, piemēram, izveidojot platformu [*WhatsApp Shopping Platform*](#), lai MVU varētu tieši sazināties ar klientiem, un rīkojot tīmekļseminārus par kibernetdrošību mājas birojam.

Reaģējot uz pandēmijas izraisīto sezonas darbaspēka krīzi, ELFLA finansētais projekts Somijā [*KoroKausi*](#) palīdzēja nodrošināt konsultācijas un karjeras attīstības atbalsta pakalpojumus, lai risinātu problēmu saistībā ar ārvalstu sezonas darbinieku trūkumu un veicinātu darba iespējas jauniešiem lauku apvidos. Šis projekts palīdzēja atrast darbiniekus gandrīz visām zemnieku saimniecībām, kuras laikus vērsās pēc palīdzības minētajā dienestā.

3. ĪSTENOŠANA GALVENAJĀS TEMATISKAJĀS JOMĀS

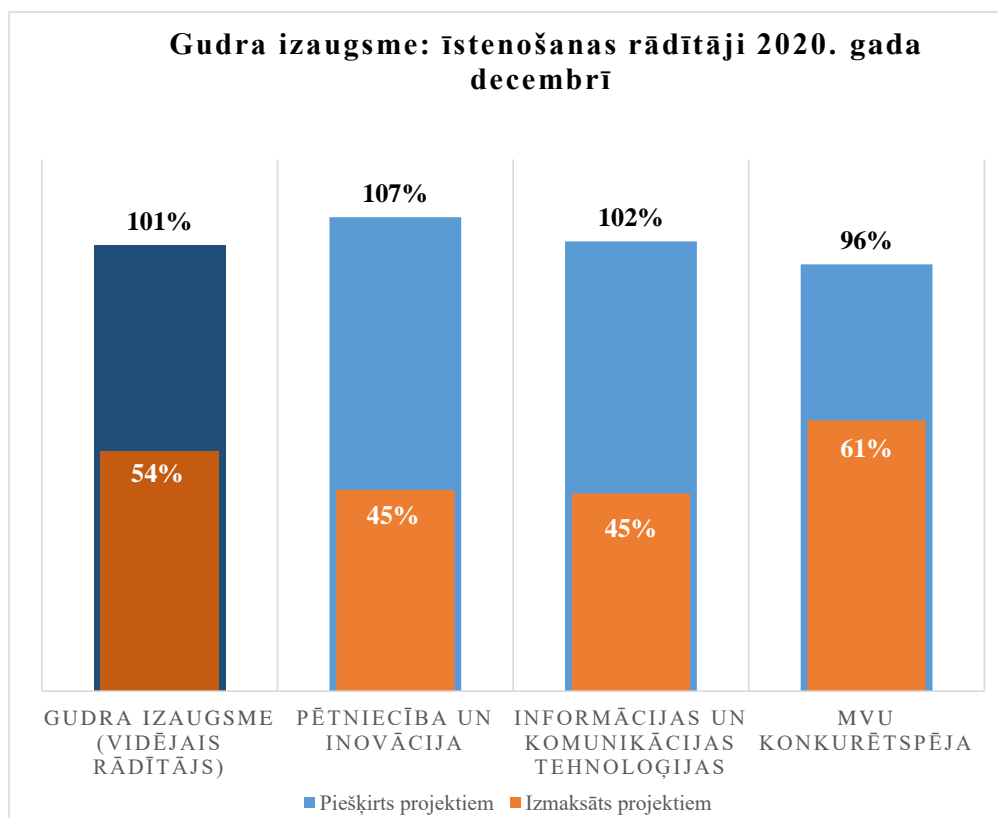
Nākamajās iedaļās ir sniegts pārskats par ESI fondu sasniegumiem galvenajās politikas jomās atbilstīgi dalībvalstu ziņojumiem 2020. gada beigās.

3.1. Gudra izaugsme

189 miljardi EUR
gudrai izaugsmei

Investīcijas gudrai izaugsmei veido aptuveni 30 % no kopējā ESI finansējuma. Vairāk nekā 189 miljardi EUR ir piešķirti trim gudras izaugsmes mērķiem: pētniecībai un inovācijai (66 miljardi EUR), informācijas un komunikācijas tehnoloģijām (18 miljardi EUR) un MVU konkurētspējai (105 miljardi EUR)⁷.

⁷ Galvenajām politikas jomām paredzētās kopsummas pārsniedz 1.1. pielikumā ietvertās konkrētās summas pa tematiskajiem mērķiem. Tas saistīts ar ieguldījumu pārdali, par ko tika ziņots sadaļā “vairāku tematu mērķi”.

Līdz 2020. gada beigām dalībvalstis bija piešķirušas 190 miljardus EUR jeb 101 %⁸ no kopējā pieejamā finansējuma projektiem, kas paredzēti šiem trim mērķiem (iepriekš dotajā diagrammā “piešķirts projektiem”), un 102 miljardi EUR, kas atbilst 54 % no piešķiruma, jau bija izmaksāti projektu atbalsta saņēmējiem (“iztērēts projektos”). Tas nozīmē pieaugumu par 14 procentpunktiem salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu un liecina, ka ESI fondi tiek tērēti labā tempā. Nākamajā grafiskajā attēlā ir sniegts sīkāks īstenošanas līmeņa sadalījums katram no trim mērķiem, kā arī gudras izaugsmes grupai atbilstīgs vidējais rādītājs.

Ir svarīgi izmantot ESI fondus pētniecības un inovācijas veicināšanai, lai palīdzētu dalībvalstīm un reģioniem radīt apstākļus, kas nepieciešami inovācijai, pētniecībai un attīstībai. Inovācijas atbalstīšana ar pārdomātām specializācijas stratēģijām ir ārkārtīgi būtiska daudzās Savienības prioritātēs, jo īpaši Eiropas zaļajā kursā, tādas ekonomikas radīšanā, kas darbojas cilvēku labā, un digitālajam laikmetam gatavas Eiropas veidošanā.

Līdz 2020. gada beigām tika reģistrēti būtiski sasniegumi **pētniecības un inovācijas** jomā. Piemēram, pateicoties ES atbalstam, vairāk nekā 44 800 uzņēmumu sadarbojās ar pētniecības iestādēm (72 % no mērķa) un aptuveni 24 000 uzņēmumu ieviesa tirgū jaunus produktus (79 % no mērķa un pieaugums par 18 procentpunktiem kopš 2019. gada).

ESI fondi sniedz ievērojamu ieguldījumu Eiropas ekonomikas **digitālajā pārveidē**, uzlabojot gan IT infrastruktūru, gan iedzīvotāju, uzņēmumu un publiskā sektora iestāžu iespējas, nodrošinot tiem jaunās paaudzes tehnoloģijas un prasmes. 2020. gadā projektu atlase būtiski palielinājās, t. i., par 22 miljardiem EUR, sasniedzot 101 % no kopējā piešķiruma. Izdevumi

⁸ Atlasītā summa ir lielāka par plānoto, lai nodrošinātu labāku apgūšanu gadījumā, ja daži projekti īstenošanas laikā neizdodas vai ja kļūst pieejami papildu naudas līdzekļi.

2020. gadā pieauga par 14 procentpunktiem. Tā kā investīcijas jau tiek īstenotas, ES fondi sniedz savu ieguldījumu, lai veidotu digitālajam laikmetam gatavu Eiropu.

Pateicoties atlasītajiem ERAF projektiem, vairāk nekā 5,5 miljoni mājsaimniecību gūst labumu no uzlabotas piekļuves platjoslai. Paredzams, ka līdz 2023. gada beigām labumu gūs gandrīz 12 miljoni mājsaimniecību. Lauku apvidos vairāk nekā 1900 investīciju darbību saņēma ELFLA atbalstu kopumā vairāk nekā 1,1 miljarda EUR apmērā, kas tika piešķirts, lai uzlabotu IKT pieejamību, izmantošanu un kvalitāti. Vairāk nekā 5,1 miljons iedzīvotāju lauku apvidos ir guvuši labumu no uzlabotas IT infrastruktūras vai pakalpojumiem.

ESI fondi sniedz uzņēmumiem būtisku atbalstu izaugsmei un produktivitātes un konkurētspējas uzlabošanai, kā arī inovatīvu risinājumu ieviešanai. Kopumā 105 miljardus EUR (16 % no kopējā budžeta) ir plānots piešķirt **Eiropas mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas** uzlabošanai, atbalstot Komisijas centienus veicināt “ekonomiku, kas darbojas cilvēku labā”. Tā kā 96 % no plānotā apjoma jau ir piešķirti projektiem un 61 % jau ir iztērēts, šī joma ir viena no tām, kurās līdz 2020. gada beigām ir panākti visaugstākie atbalsta izpildes rādītāji.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu gudrā izaugsme

Bari osta Itālijas dienvidaustrumos ir viena no lielākajām ostām Adrijas jūrā un nozīmīgi vārti no Eiropas uz Balkānu pussalu un Tuvajiem Austrumiem. Ostā tiek izmantotas ERAF finansētas digitālās tehnoloģijas, lai racionalizētu informācijas apmaiņu starp visiem ostas ciklā iesaistītajiem dalībniekiem. Automatizētā sistēma ļauj transportam vieglāk pārvietoties caur ostu, tādējādi paaugstinot reģiona konkurētspēju.

ES līdzfinansēja **Inovāciju biroja** izveidi Badahosas Zinātnes un tehnoloģiju parkā Ekstremadurā, Spānijā. Inovāciju birojs ir instruments, ar ko veicina inovācijas mazāk attīstītajā Ekstremaduras reģionā, balstoties uz zināšanu apmaiņu. Birojs ir palīdzējis 283 uzņēmumiem piekļūt atbalstam, kas paredzēts pētniecības un attīstības pasākumiem.

2021. gada aprīlī tika oficiāli palaists **Vega superdators**, kas kļuva par lielāko superdatoru Slovēnijā. *Vega* atbalstīs vadošu, progresīvu lietojumprogrammu izstrādi, jo īpaši tādu, kuras izmanto mašīnmācības, mākslīgā intelekta un augstas caurlaidības datu analīzes jomā. Šis projekts, kura vērtība ir 17,2 miljoni EUR, saņēma ERAF ieguldījumu 11,2 miljonu EUR apmērā.

Bādenē-Virtembergā, Vācijā, ERAF finansēja **Reģionālā inovāciju un tehnoloģiju pārneses centra (Ritz)** izveidi. Šis centrs ir izveidots, lai stiprinātu starpuzņēmumu inovācijas aktivitātes reģionā un darbotos kā inovāciju un tehnoloģiju pārneses kodols un vienas pieturas aģentūra. Projekta kopējā summa ir 8,9 miljoni EUR, no tiem 6,4 miljonus EUR piešķīra ERAF.

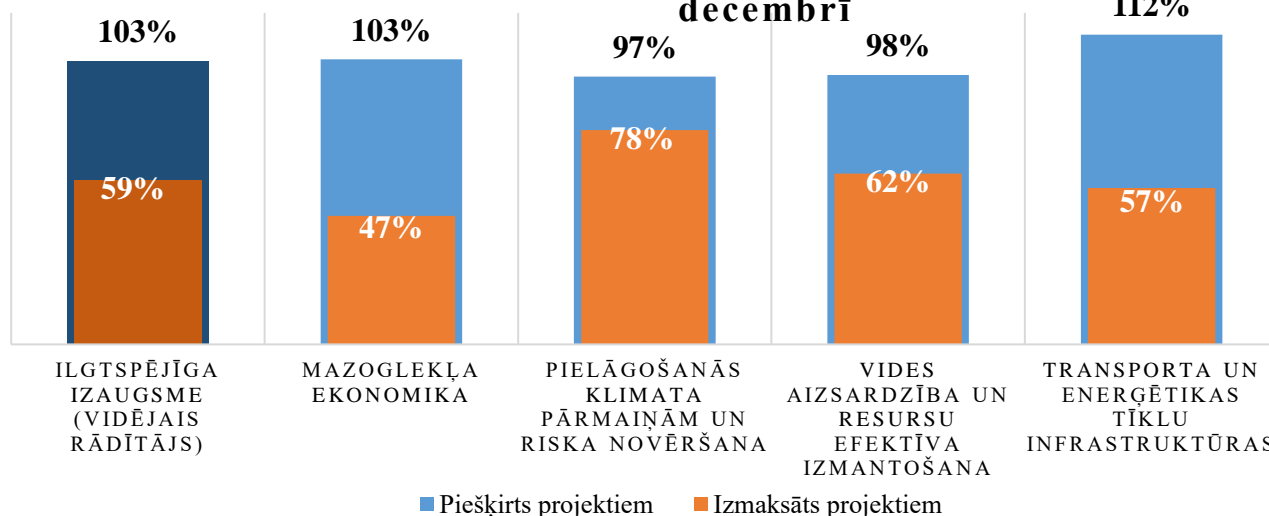
Digitālā platforma **HofladenBOX** Bavārijā, Vācijā, tika izveidota, lai klienti tieši, bez starpniekiem varētu iegādāties preces no dažādiem reģiona mazajiem piegādātājiem. Līdz šim platformā ir piedalījušies aptuveni 60 uzņēmumu un ir reģistrējušies vairāk nekā 3000 klientu. Atkarībā no sezonas platformā tiek nodarbināti ap 20 cilvēku. Daudziem lauksaimniekiem *HofladenBOX* ir kļuvis par svarīgu izplatīšanas kanālu, kas ļauj saglabāt darbvietas reģionālajā lauksaimniecībā.

3.2. Ilgtspējīga izaugsme

Atbalstot investīcijas klimatneitrālā, tīrā aprites ekonomikā, kā arī investīcijas saistībā ar vidi un pielāgošanos klimata pārmaiņām, ESI fondi sniedz būtisku ieguldījumu Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā. Programmu ietvaros 250,6 miljardi EUR tika piešķirti ilgtspējīgas izaugsmes nodrošināšanai, kas ir 39 % no kopējā piešķiruma. Līdz 2020. gada beigām projektiem tika piešķirti 257,3 miljardi EUR (103 % no paredzētā finansējuma) un izdevumi sasniedza 149,1 miljardu EUR (59 % no plānotā kopējā finansējuma).

257 miljardi EUR
ilgtspējīgai
izaugsmei

Ilgtspējīga izaugsme: īstenošanas rādītāji 2020. gada decembrī

Atbalsta klimatrīcībai apzināšana

Komisija cieši uzrauga tās 2014.–2020. gada budžeta daļas izpildi, kas piešķirta klimatrīcībai. ESI fondi kopumā 24 % no sava budžeta novirza klimatrīcības mērķiem. Tajos ietilpst investīcijas tādās jomās kā mazoglekļa ekonomika, aprites ekonomika, riska novēršana, vides aizsardzība, tīra mobilitāte pilsētās un pētniecības un inovācijas pasākumi.

2020. gada beigās ESI fondu iemaksu apmērs klimatrīcībā bija dažāds: 57 % no kopējā ELFLA budžeta finansējuma, 28 % no kopējā Kohēzijas fonda piešķiruma, 18 % no kopējā EJZF piešķiruma un 17 % no kopējā ERAF piešķiruma.

2020. gadā ievērojami palielinājās kumulatīvās summas, kas piešķirtas un izlietas klimata pārmaiņu izsekošanas projektiem, sasniedzot 124 miljardus EUR atlasītajiem projektiem un 72 miljardus EUR saistītajiem izdevumiem, pietuvojoties vispārējam programmu īstenošanas līmenim. Ziņojuma 3. pielikumā ir sniegta sīkāka informācija par fondu piešķirumiem un izdevumiem klimata jomā⁹.

Veicot pārplānošanu 2020. gadā Covid-19 dēļ, tika veikta līdzekļu pārskaitīšana, tādējādi samazinot kopējo Kohēzijas fonda piešķirumu ERAF un ESF labā. Kopējās ERAF piešķirtās

⁹ Kohēzijas politikas klimatrīcības izsekošanu var izpētīt kohēzijas atvērto datu [klimata izsekošanas rīkā](#).

summas klimatrīcībai tika samazinātas par 3,4 miljardiem EUR, jo palielinājās piešķirumi sabiedrības veselības pasākumiem un atbalstam uzņēmumiem. Tomēr kopējais ERAF piešķirums klimatrīcībai tika palielināts, kad 2021. gadā saskaņā ar *REACT-EU* tika nodrošināti papildu piešķirumi 4,7 miljardu EUR apmērā, un tā rezultātā kopējais ERAF piešķirums sasniedza 39,6 miljardus EUR (pārsniedzot iepriekšējo kopsummu).

Finanšu progress dažādās tematiskajās jomās būtiski atšķiras. **Pielāgošanās klimata pārmaiņām** un riska novēršana ir viens no visstraujāk progresējošajiem tematiskajiem mērķiem atbalsta saņēmēju jau iztērēto summu ziņā. Tajā pašā laikā investīcijas **mazoglekļa ekonomikā** atpaliek lēnā sākuma dēļ, ko vēl nav atsvēris pēdējos trijos gados reģistrētais paātrinājums. Tas ir skaidrojams ar to, ka liela daļa ESI fondu atbalsta **investīcijas infrastruktūrā**, piemēram, ēku energoefektivitātē, atjaunojamos energoresursos, viedajos sadales elektrotīklos vai ilgtspējīgā pilsētas transportā, kur projekta īstenošanas cikls parasti ir ilgāks.

Līdz 2020. gada beigām tika reģistrēti šādi taustāmi sasniegumi:

- atjaunojamās enerģijas ražošanas jauda tiks palielināta par 7400 MW; no tiem 2700 MW jau ir uzstādīti, kas ir par 40 % vairāk salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu;
- 663 000 mājsaimniecību (110 % no mērķa) uzlabosies energoefektivitātē; līdz 2020. gada beigām uzlabotos apstākļus jau izmantoja 359 000 mājsaimniecību (teju par 76 000 vairāk nekā 2019. gada beigās);
- katru gadu sabiedrisko ēku enerģijas patēriņš tiks samazināts par 7 teravatstundām (109 % no mērķa), no kurām 1,9 teravatstundas gadā jau tiek ietaupītas, kas ir par 53 % vairāk nekā iepriekšējā gadā;
- 19,5 miljoni cilvēku varēs izmantot uzlabotu ūdensapgādi (3,5 miljoni cilvēku jau to izmanto);
- pretplūdu pasākumi samazinās gandrīz 42 miljonu cilvēku neaizsargātību (151 % no mērķa), no kuriem 11,3 miljoni cilvēku tagad ir mazāk pakļauti plūdu riskam, pateicoties atbalsta investīcijām;
- tīra pilsētas transporta projekti nodrošināja 137 km jaunu vai uzlabotu tramvaja un metro līniju (29 % no mērķa), un vēl 405 km tiek būvēti projektos, kas pašlaik tiek īstenoti;
- ir panākts ievērojams progress, labāk apsaimniekojot lauksaimniecības un meža zemi attiecībā uz oglekļa sekvestrēšanu un saglabāšanu, kā arī siltumnīcefekta gāzu un amonjaka emisiju samazināšanu lauksaimniecībā; 2020. gada beigās ES jau bija pārsniegusi savus 2023. gada mērķus šajās jomās;
- 1,5 miljardi EUR, kas atbilst gandrīz 37 % no EJZF atbalsta, kas sniegts zivsaimniecības un akvakultūras nozarēm, ir veltīts vides saglabāšanai un aizsardzībai, piemēram, nodrošinot *Natura 2000* teritoriju aizsardzību, kā arī resursu efektīvas izmantošanas un atkritumu samazināšanas veicināšanai.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu ilgtspējīgā izaugsme

Projekts [Bâti Bruxellois, Source de nouveaux Matériaux](#) izmanto Briseles ēkas kā materiālu rezervi būvniecības nozarei. Projekta mērķis ir maksimāli palielināt nolietoto materiālu identificēšanu un izmantošanu un izstrādāt rīku dažādu tipoloģiju būvniecības atkritumu apsaimniekošanai un pārstrādei. Tika izveidoti jauni kanāli, lai likvidētu būvniecības atkritumus Briseles galvaspilsētas reģionā, Beļģijā.

Aizsardzība pret plūdiem Lermižlebēnas un Lasalinlebēnas iedzīvotājiem Reinjonas salā, Francijā. Projekta mērķis ir veikt pētījumus un nepieciešamos darbus aizsardzībai pret plūdiem divos rajonos, kuros dzīvo vairāk nekā 5000 cilvēku un kuri tiek regulāri appludināti spēcīgās tropiskā ciklona lietusgāzēs.

Projektā [Smart Solar Charging](#), kas tiek īstenots Utrehtā (Rietumnīderlandē), tiek izstrādāta divvirzienu uzlādes sistēma koplietošanas elektriskajiem automobiļiem, kurā var vai nu uzlādēt automobiļu akumulatorus, vai arī nodot ar akumulatoriem enerģiju atpakaļ elektroenerģijas tīklā. Tādējādi, ja vietējā apkaimē ir liels pieprasījums pēc enerģijas, šādi var izmantot ilgtspējīgu enerģiju. Pateicoties arī šim projektam, tika uzstādīti 200 viedie divvirzienu uzlādes punkti, un to skaits joprojām palielinās.

2021. gada septembrī Čehijā atklāja jaunu dzelzceļa staciju **Praha-Zahradní Město**. Papildus tika uzbūvēts arī jauns sabiedriskā transporta pārsēšanās terminālis ar tramvaja un autobusa pieturām. Stacija tika izveidota dzelzceļa koridora Prāga-Linca modernizācijas ietvaros, un finansējums tai tika piešķirts gan no struktūrfondiem, gan no Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta.

Zviedrijā ELFLA finansētais projekts [Greppa Näringen](#) (“Saglabā uzturvielas”) piedāvāja lauksaimniekiem mērķtiecīgus padomus par klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumiem. Projektā apvienojās vairāk nekā 10 000 dalībnieku — lauksaimnieki, konsultanti, uzņēmumi un valsts pārstāvji — ar kopīgu mērķi samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un lauksaimniecības ietekmi uz vidi.

[Lielie dīķi līdzās Biharugras ciemam](#) Ungārijā uztur bagātīgu mitrāju ekosistēmu, kas ietilpst *Natura 2000* īpaši aizsargājamajās teritorijās. EJZF atbalsts palīdzēja nostiprināt aizsprostus un infrastruktūru, kā arī uzbūvēt jaunas zivju ražošanas iekārtas. Tas palīdzēja nodrošināt vietējās darbvietas, saglabāt un aizsargāt vietējo ekosistēmu un vietējai sabiedrībai piedāvāt vietējos zivju produktus.

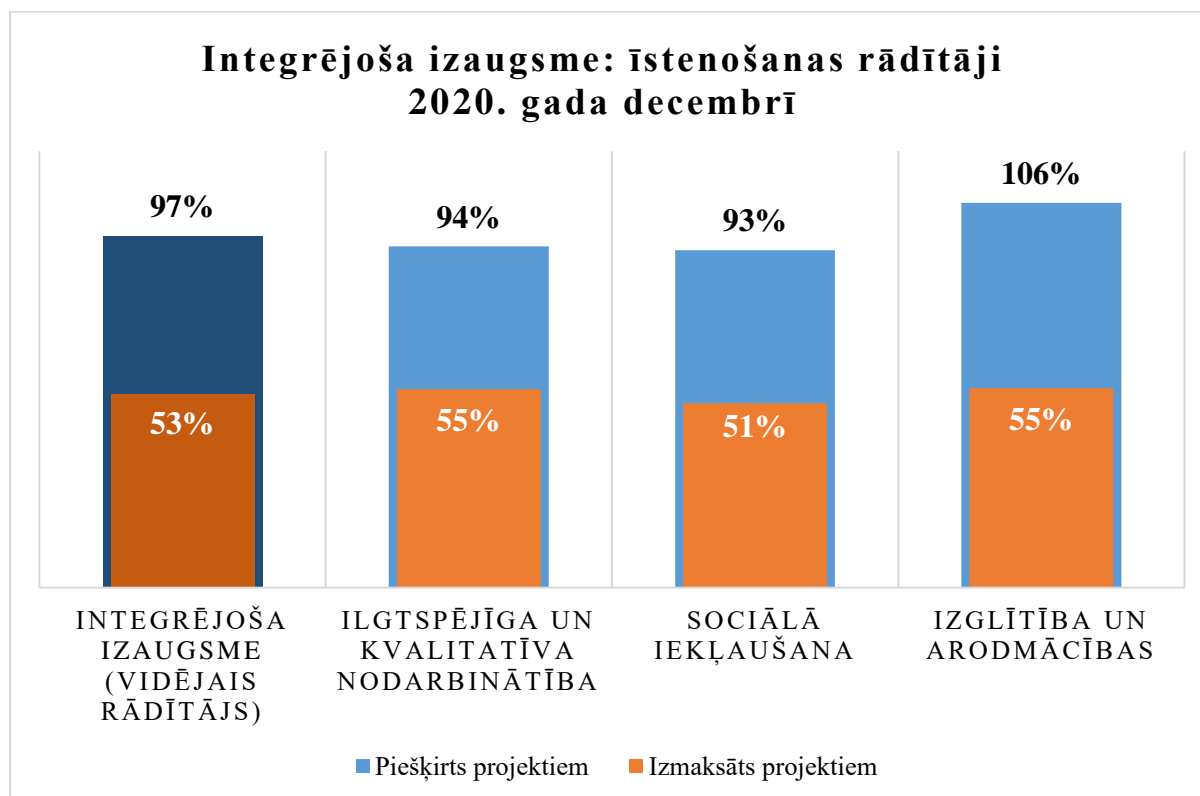
3.3. Integrējoša izaugsme

174 miljardi EUR
integrējošai
izaugsmei

Investīcijas integrējošai izaugsmei veido aptuveni 27 % no kopējā finansējuma, 174 miljardi EUR ir pieejami šādiem trim mērķiem: ilgtspējīga kvalitatīva nodarbinātība (59 miljardi EUR), sociālā iekļaušana (68 miljardi EUR), izglītība un arodniecības (47 miljardi EUR).

Covid-19 krīze ir atsaukusies uz visu sabiedrību, ietekmējot cilvēkus dažādos veidos. ES sociālajai programmai ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru ir tik liela nozīme kā vēl nekad, lai mazinātu Covid-19 pandēmijas ekonomisko un sociālo ietekmi un padarītu Eiropas ekonomiku un sabiedrību ilgtspējīgāku, noturīgāku un labāk sagatavotu zaļās un digitālās pārkārtošanās pārbaudījumiem un iespējām. Pašreizējā kritiskajā scenārijā struktūrfondi un jo īpaši ESF nodarbojas ar to, lai atbalstītu strukturālās reformas, citstarp sabiedrisko

pakalpojumu modernizāciju, jauniešu nodarbinātības veicināšanu un nabadzības un nevienlīdzības mazināšanu.

ESF bija galvenais fonds, kas tika izmantots sociālo pakalpojumu atbalstam, nodarbinātības saglabāšanai, atbalsta sniegšanai neaizsargātām grupām un citiem, piemēram, kompensējot saīsinātu darba laiku, nodrošinot papildu atalgojumu veselības aprūpes darbiniekiem, sniedzot IT aprīkojumu, aizsardzības līdzekļus un pakalpojumus neaizsargātām grupām.

Līdz 2020. gada beigām projektos ar mērķi **uzlabot nodarbinātības iespējas** bija gūti šādi panākumi:

- ar ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvu (JNI) tika atbalstīti 45,3 miljoni dalībnieku, citstarp 17,3 miljoni bezdarbnieku un 17,2 miljoni neaktīvu dalībnieku;
- 5,4 miljoni cilvēku bija atraduši darbu, pateicoties ESF un JNI atbalstam;
- no šiem visiem dalībniekiem 48 % dalībnieku bija mazprasmīgi; 15 % dalībnieku bija migranti, ārvalstu izcelsmes vai pie minoritātēm piederošas personas;
- sieviešu un vīriešu īpatsvars atbalstīto pasākumu dalībnieku vidū ES līmenī ir gandrīz vienāds (53 % ir sievietes).

JNI turpināja piešķirt būtisku finansiālu atbalstu jauniešiem dalībvalstīs, kurām ir tiesības saņemt atbalstu. Šī iniciatīva uzrāda labus panākumus, proti, līdz 2020. gada beigām 241 424 projektiem kopā tika piešķirti 10,4 miljardi EUR. Deklarētie izdevumi liecina par stabilu praktisku īstenošanu; līdz 2020. gada beigām pasākumos, kurus atbalstīja JNI, bija piedalījušies apmēram 3,4 miljoni jauniešu. No viņiem:

- aptuveni 2,5 miljoni dalībnieku bija pabeiguši JNI intervenci, 1,1 miljons dalībnieku vai nu bija saņēmuši darba piedāvājumus, vai arī viņiem tika piedāvātas tālākizglītības, mācēklības vai apmācības iespējas; kā arī

- vairāk nekā 1,7 miljoni dalībnieku ieguva izglītību vai piedalījās apmācībā, saņēma kvalifikāciju vai sāka strādāt, citstarp kā pašnodarbinātie.

Attiecībā uz **sociālo iekļaušanu**, kas ir joma, kurā ESF sniedz vislielāko ieguldījumu, ir jānorāda, ka līdz šim atlasītajiem projektiem ir piešķirti gandrīz 63 miljardi EUR. Līdz 2020. gada beigām 3,1 miljons dalībnieku ar invaliditāti, 6,8 miljoni migrantu, ārvalstu vai minoritāšu izcelsmes dalībnieku un 8,5 miljoni citu nelabvēlīgā situācijā esošu cilvēku bija saņēmuši palīdzību savu nodarbinātības iespēju uzlabošanai un darba tirgū pieprasītu prasmju attīstīšanai. Ar ES atbalstu, izmantojot ERAF, bērnu aprūpes un izglītības infrastruktūras jauda tika palielināta 19,7 miljoniem cilvēku, un 53 miljoni cilvēku tagad gūst labumu no uzlabotiem veselības aprūpes pakalpojumiem visā ES.

ELFLA atbalstīja vairāk nekā 145 000 darbību, kas veicina sociālo iekļaušanu lauku apvidos. Tas arī sniedza atbalstu vietējām lauku kopienām to vietējo attīstības stratēģiju īstenošanā. Vairāk nekā 3650 vietējo rīcības grupu, kas īsteno vietējās attīstības stratēģijas, aptver 64 % ES lauku iedzīvotāju un apvieno attiecīgajā teritorijā ieinteresētās personas no publiskā un privātā sektora, kā arī pilsoniskās sabiedrības.

Attiecībā uz izglītību un apmācību jānorāda, ka konkrētiem projektiem tika piešķirti 50 miljardi EUR. Līdz 2020. gada beigām ar ESF un JNI atbalstu tika sniegta palīdzība 21,8 miljoniem mazprasmīgu cilvēku, 7,4 miljoni cilvēku tika saņēmuši kvalifikāciju un 2,2 miljoni cilvēku bija iesaistījušies izglītībā vai apmācībā.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu integrējošā izaugsmē

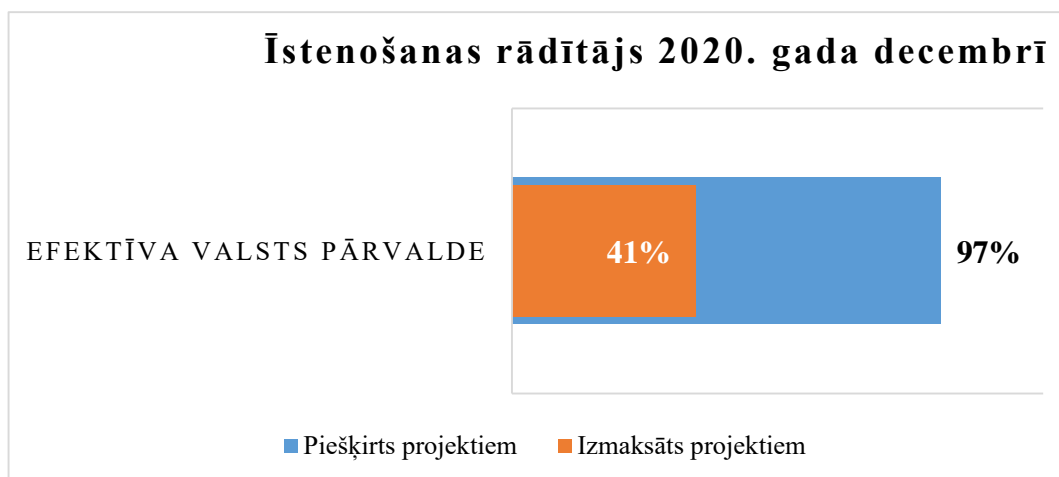
Ar ESF palīdzību Zviedrijas sociālais uzņēmums [Yalla Sofielund](#), kas atrodas Skones un Blēkinges lēnē, piedāvā sievietēm iespēju piedalīties kooperatīvā, strādājot kādā no trim komercdarbības jomām: kafejnīca un ēdināšanas pakalpojumi, uzkopšanas un konferenču pakalpojumi vai šūšanas un dizaina studija. *Yalla Sofielund* ietilpst lielā Zviedrijas sociālajā uzņēmumā *Yalla Trappan*, nodarbina 35 darbiniekus, un viņi visi tiek atbalstīti, lai kļūtu neatkarīgāki. Līdz šim šajā projektā ir piedalījušās vairāk nekā 200 sievietes, kuras ir sajūsmā par sniegto atbalstu.

Jaunais [Geriatriskās aprūpes centrs](#) Polijas piekrastes pilsētā Sopotā ir izveidots ar mērķi nodrošināt Pomožes vojevodistes vecāka gadagājuma iedzīvotājiem piekļuvi visaptverošam tādu specializēto medicīnisko pakalpojumu klāstam, kas iepriekš vietējā mērogā nebija pieejami. Pateicoties tam, ka tika atvērts šis centrs, vecāka gadagājuma cilvēkiem šajā vojevodistē tagad ir ērti pieejami geriatrijas, psihogeriatrijas un rehabilitācijas pakalpojumi. Turklāt centra izveide ir veicinājusi arī nodarbinātību: kopumā ir radītas 70 jaunas darbvietas.

Brīvprātīgo [grupa Filios Zeus](#) ir civilās aizsardzības brīvprātīgo apvienība, kas atrodas Arhanesā, Krētas salā, Grieķijā. Ārkārtas gadījumos valsts aģentūras sazinās ar šo grupu, kas spēj nekavējoties nodrošināt savu brīvprātīgo iesaisti un ekipējumu. Ar LEADER programmas atbalstu brīvprātīgo grupa varēja iegādāties aprīkojumu, kas ļauj aptvert plašāku ārkārtas gadījumu loku, kuros brīvprātīgie var sniegt palīdzību, piemēram, dabas katastrofu novēršanā un pārvaldībā.

3.4. Institucionālo spēju un efektīvas valsts pārvaldes nostiprināšana

Līdz 2020. gada beigām aptuveni 6 miljardi EUR tika piešķirti uz institucionālajām spējām un reformām vēršiem projektiem, kas ir 97 % no plānotajiem 6,2 miljardiem EUR. Faktiskie izdevumi ir sasnieguši 2,6 miljardus EUR (41 % no kopējās plānotās summas). Šie centieni tika papildināti ar atbalstu, ko līdztekus ESI fondiem sniedza Strukturālo reformu atbalsta programma, kas tagad ir pārveidota par tehniskā atbalsta instrumentu¹⁰.

6 miljardi EUR efektīvai valsts pārvaldei

Saskaņā ar šo mērķi:

- Eiropas Sociālais fonds ir sniedzis atbalstu 722 020 dalībniekiem;
- Eiropas Sociālais fonds ir atbalstījis 2673 projektus, kas attiecas uz valsts, reģionālajām vai vietējām pārvaldes iestādēm vai sabiedriskajiem pakalpojumiem.

Tādu projektu īstenošana, kuru mērķis ir spēju veidošana ieinteresētajām personām, kuras īsteno izglītības, mūžizglītības, apmācības, nodarbinātības un sociālo politiku, atpaliek — projektu atlases rādītājs joprojām ir mazāks par 60 %. Kavēšanās iemesli dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgi, to vidū ir jāmin juridiskas izmaiņas, kas ietekmē īstenošanu, vai grūtības, kas saistītas ar inovatīviem un sarežģītiem intervences aspektiem.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu institucionālo spēju nostiprināšanā

Horizontālās un centrālās [e-pārvaldes sistēmu izstrāde Bulgārijā](#): pēdējos trijos gados e-pārvaldes aģentūra ir ieviesusi vairāk nekā 320 tiešsaistes pakalpojumu, kas jau tagad atvieglo dzīvi tūkstošiem iedzīvotāju un uzņēmumu. Covid-19 krīzes laikā e-pakalpojumus izmantoja simtiem tūkstošu cilvēku. Tas ir drošs un tūlītējs dokumentu iesniegšanas veids, kas neprasa fizisku pārvietošanos. Valsts e-pārvaldes aģentūras galvenais mērķis ir tuvākajos piecos gados panākt, ka saziņu starp iedzīvotājiem un valsts pārvaldi ir iespējams īstenot pilnībā elektroniski.

3.5. Teritoriālā un pilsētu attīstība

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (OV L 57, 18.2.2021., 1. lpp.). Pieejama arī: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/240>.

2014.–2020. gadā integrētai teritoriālajai attīstībai un ilgtspējīgai pilsētu attīstībai ir plānots piešķirt aptuveni 31 miljardu EUR saskaņā ar galvenajiem mērķiem, kas izklāstīti šā dokumenta 3.1. un 3.2. iedaļā. Šo stratēģiju īstenošana plānošanas perioda pirmajos gados nedaudz aizkavējās, jo aizkavējās stratēģiju pabeigšana un tādu procedūru izveide, kas nodrošina decentralizētu īstenošanu. Saskaņā ar kohēzijas politiku līdz 2020. gada beigām projektiem tika piešķirti 27,5 miljardi EUR, kas ir 89 % no plānotā piešķiruma. Projektu izdevumu līmenis palielinājās, 2020. gada beigās sasniedzot 39 % no plānotā piešķiruma (12 miljardi EUR), kas ir vairāk nekā 2019. gada beigās sasniegtie 26 %, taču joprojām ievērojami atpaliek no vidējā izdevumu rādītāja, kas ir 56 %.

**31 miljards EUR
teritoriālajai un
pilsētu attīstībai**

Projekti, kas atlasīti atbilstīgi integrētas attīstības stratēģijām, nodrošinās atjaunotas vai jaunuzbūvētas pilsētu atvērtās telpas, kas pieejamas sabiedrībai, 53 miljonu kvadrātmetru platībā (137 % no mērķa), atjaunotas vai jaunuzbūvētas sabiedriskās ēkas 3,1 miliona kvadrātmetru platībā (128 % no mērķa) un vairāk nekā 22 500 atjaunotu mājokļu (95 % no mērķa). Atbilstīgi finansiālajai īstenošanai atpaliek arī fiziskā īstenošana, proti, tā ir 30–39 % robežās no mērķvērtībām.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu teritoriālajā un pilsētu attīstībā

Projekts **CO-CITY** risināja problēmu, kas saistīta ar Itālijas pilsētas Turīnas trūcīgo apkaimju reģenerāciju. Projekts atbalstīja atbrīvotu vai nepietiekami izmantotu sabiedrisko ēku un sabiedrisko telpu atjaunošanu, sadarbojoties aktīviem iedzīvotājiem un Turīnas pašvaldībai. Projekts veicināja to, ka tiek izstrādāti un ieviesti tā dēvētie sadarbības pakti, kas noslēgti starp iedzīvotājiem, asociācijām un Turīnas pašvaldību. Īstenojot **CO-CITY**, tika atjaunotas un renovētas četras ēkas un sešas skolas.

3.6. Teritoriālā sadarbība

ERAF sniedz atbalstu teritoriālās sadarbības programmām, kas nodrošina investīcijas pārrobežu, starpvalstu un starpreģionu sadarbībai. Šīm programmām ir paredzēti 12,6 miljardi EUR no plānotā piešķiruma, taču līdz 2020. gada beigām projektiem jau bija piešķirti 12,9 miljardi EUR. Šie projekti radīja izdevumus 6 miljardu EUR apmērā (48 % no plānotās summas). Sadarbības programmu finansiālā īstenošana saglabājās nedaudz lēnāka nekā valsts/reģionālo programmu īstenošana 2020. gada beigās.

**12 miljardi EUR
teritoriālajai
sadarbībai**

Daži teritoriālās sadarbības programmu sasniegumi ir iekļauti rādītājos, kas apkopoti galveno investīciju tematisko jomu kontekstā, bet daži speciāli rādītāji atspoguļo atbalstīto projektu sadarbības aspekta rezultātus:

- gandrīz 25 000 uzņēmumu un 11 000 pētniecības iestāžu ir piedalījušies pārrobežu, starpvalstu vai starpreģionu pētniecības projektos;
- aptuveni 110 000 cilvēku ir piedalījušies kopīgās vietējās nodarbinātības iniciatīvās un kopīgos mācībuursos;
- 132 000 cilvēku ir saņēmuši atbalstu no pārrobežu mobilitātes iniciatīvām.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu teritoriālās sadarbības atbalstam

Covid-19 krīzes laikā koordinācija starp valstīm bija nepietiekama, tādēļ radās neskaitāmi šķēršļi pierobežas reģionos, kas nodarīja lielu kaitējumu Māsas-Reinas eiroreģiona iedzīvotājiem. Projekts [PANDEMERIC](#) atbalstīja sabiedriskos pakalpojumus, koncentrējoties uz eiroreģionu sadarbības veicināšanu. Pieprasījums pēc savstarpējās palīdzības (neatliekamās medicīniskās palīdzības transporta un intensīvās terapijas nodaļām) tika vairāk automatizēts, lai atslogotu dispečeru centrus, infekcijas slimību kontroles nodaļas un krīzes grupas, kurās trūka darbinieku. Tika izveidots eiroreģiona centrs, lai kopīgi iegādātos uzticamus aizsardzības līdzekļus un eiroreģiona testēšanas iekārtas.

4. DALĪBVALSTU VEIKTAIS IZVĒRTĒŠANAS DARBS

Pagājušajā gadā dalībvalstis turpināja veikt izvērtēšanu, apliecinot ārkārtīgi lielu apņemšanos veikt resursus novērtēšanas pasākumiem sabiedrības veselības krīzes laikā, kā arī intensīvi pārplānojot resursus saskaņā ar *CRII/CRII+* un *REACT-EU*.

To novērtējumu proporcija, kuru mērķis ir izvērtēt 2014.–2020. gada programmu intervences ietekmi, ir sasniegusi 30 %, dažās dalībvalstīs pat pārsniedzot 50 %. Vienlaikus uz īstenošanu orientēti novērtējumi palīdzēja vadošajām iestādēm veikt nepieciešamās intervences korekcijas, lai maksimāli palielinātu ieguvumus.

Pēc būtības konstatējumi galvenokārt attiecas uz atsevišķiem novērtējumiem, jo ļoti lielā mērā ir atkarīgi no vietējā īstenošanas konteksta un, iespējams, nav izmantojami plašāk. Tomēr no novērtējumiem, kas veikti dažādos kontekstos, sāk parādīties daži kopīgi konstatējumi par atbalstīto intervences pasākumu ietekmi, kas liecina par pozitīviem rezultātiem daudzās jomās un efektīvu atbalstu saņēmējiem publiskajā un privātajā sektorā un privātpersonām.

Komisijas dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim ziņojumam, ir sniegta sīkāka informācija par konstatējumiem, kuri ietverti dalībvalstu un Komisijas veiktajos izvērtējumos par ESI fondu atbalstītajām programmām.

Komisija turpinās dalībvalstīm palīdzēt, izmantojot īpašus tīklus un metodiskā atbalsta pakalpojumus, lai turpinātu uzlabot vērtēšanas kultūru un iegūto rezultātu kvalitāti un izmantošanu politikas apguvei. Paralēli tam Komisija ir uzsākusi sagatavošanās darbu ESI fondu *ex post* novērtēšanai. Stratēģija, kā līdz 2025. gada beigām veikt ERAF, Kohēzijas fonda un ESF novērtēšanu, tika prezentēta 9. ES Kohēzijas politikas novērtēšanas konferencē, kas notika 2021. gada septembrī.

5. SECINĀJUMI

ESI fondi ātri pielāgojās mainīgajām vajadzībām

ESI fondu sākotnējie investīciju mērķi pašreizējā krīzes laikā ir pielāgoti dalībvalstu vajadzībām. Papildus gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei, kas sākotnēji bija uzmanības centrā, no 2020. gada februāra fondi ir arī snieguši ātru atbalstu dalībvalstu pasākumiem saistībā ar reaģēšanu uz Covid-19 pandēmiju un atveseļošanu. Šajā kontekstā piešķirtā elastība ļāva dalībvalstīm koncentrēties uz tūlītējām vajadzībām, jo īpaši veselības aizsardzības, uzņēmējdarbības un sociālajā jomā. Veiktā pārplānošana

liecina, ka programmas var ātri pielāgot investīciju stratēģijas, lai reaģētu uz veselības krīzi, un 2020. gadā vien ir pārplānoti vairāk nekā 20 miljardi EUR. Tas vēlreiz apliecina fondu spēju ātri pielāgoties un reaģēt uz neparedzētiem notikumiem un apstākļiem.

Neraugoties uz nepieredzētajām sekām, ko radīja Covid-19 pandēmija, un ar to saistīto spiedienu uz valsts pārvaldi 2020. gadā, fonda izdevumu temps pieauga, un lielākais pieaugums tika novērots attiecībā uz gudru izaugsmi (sasniegts 54 % salīdzinājumā ar 40 % iepriekš), ilgtspējīgu izaugsmi (sasniegts 59 % salīdzinājumā ar 45 % iepriekš) un teritoriālo sadarbību (sasniegts 48 % salīdzinājumā ar 30 % iepriekš). Sasniegumi arī liecina par nemainīgi pozitīvu attīstību. Jaunākie dati par kohēzijas politikas finansiālo īstenošanu, kas raksturo situāciju 2021. gada 30. septembrī, liecina, ka investīciju izdevumi 2021. gadā bija 51 miljards EUR, tādējādi, tuvojoties plānošanas cikla beigām, turpinās augsts īstenošanas temps.

Kohēzijas un EJZF programmas 2014.–2020. gadam ir jāīsteno vēl 2 gadus līdz atbilstības perioda oficiālajam noslēgumam 2023. gada beigās (savukārt ELFLA vēl ir jāīsteno 4 gadus — līdz 2025. gada beigām). Raugoties nākotnē, 2022. gada pārskatu cikls sniegs svarīgu ieskatu par progresu saistībā ar sākotnējiem mērķiem. Tam vajadzētu sniegt arī visaptverošāku priekšstatu par fondu atbalstīto Covid-19 pasākumu izpildes gaitu.

Vienlaikus drīzumā tiks pieņemtas 2021.–2027. gada programmas. Paredzams, ka tās tiks uzsāktas 2022. gadā ar vērā ņemamām inovācijām, vienlaikus nodrošinot papildu ārkārtas resursus, lai atbalstītu ilgtspējīgu atveseļošanu, izmantojot *NextGenerationEU*. Šajā kopumā ietilpst vairāki būtiski instrumenti:

- Atveseļošanas un noturības mehānisms, kas nodrošina dalībvalstīm 338 miljardus EUR dotācijās un 386 miljardus EUR aizdevumos;
- *REACT-EU*, kas ar 50,6 miljardiem EUR papildina kohēzijas politikas programmu budžetu to pēdējos īstenošanas gados;
- papildu finansējums 17,5 miljardu EUR apmērā Taisnīgas pārkārtošanās fondam, lai atbalstītu to teritoriju iedzīvotājus, kuras visvairāk skārusi pāreja uz klimatneitralitāti;
- papildu finansējums 8,1 miljarda EUR apmērā tiks piešķirts arī lauku attīstībai, lai atbalstītu noturību lauku apvidos.

Tā kā vēl trīs gadus ir jāveic 2014.–2020. gada kohēzijas politikas un EJZF investīcijas (lauku attīstības gadījumā — vēl 5 gadus) un jāziņo par tām, ESI fondi nemitīgi virzās uz savu mērķu sasniegšanu, kā liecina 2020. gada dati. Pat šajā ārkārtējā laikā ESI fondi ir ātri pielāgojušies un atbalstījuši mūsu kopienas cīņā pret pandēmiju, vienlaikus atbalstot arī to pārkārtošanos uz zaļo un digitālo Eiropu.